

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

NOEVEREN (SG_R3_BES_24)

BOOM

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “Noeveren” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,..)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

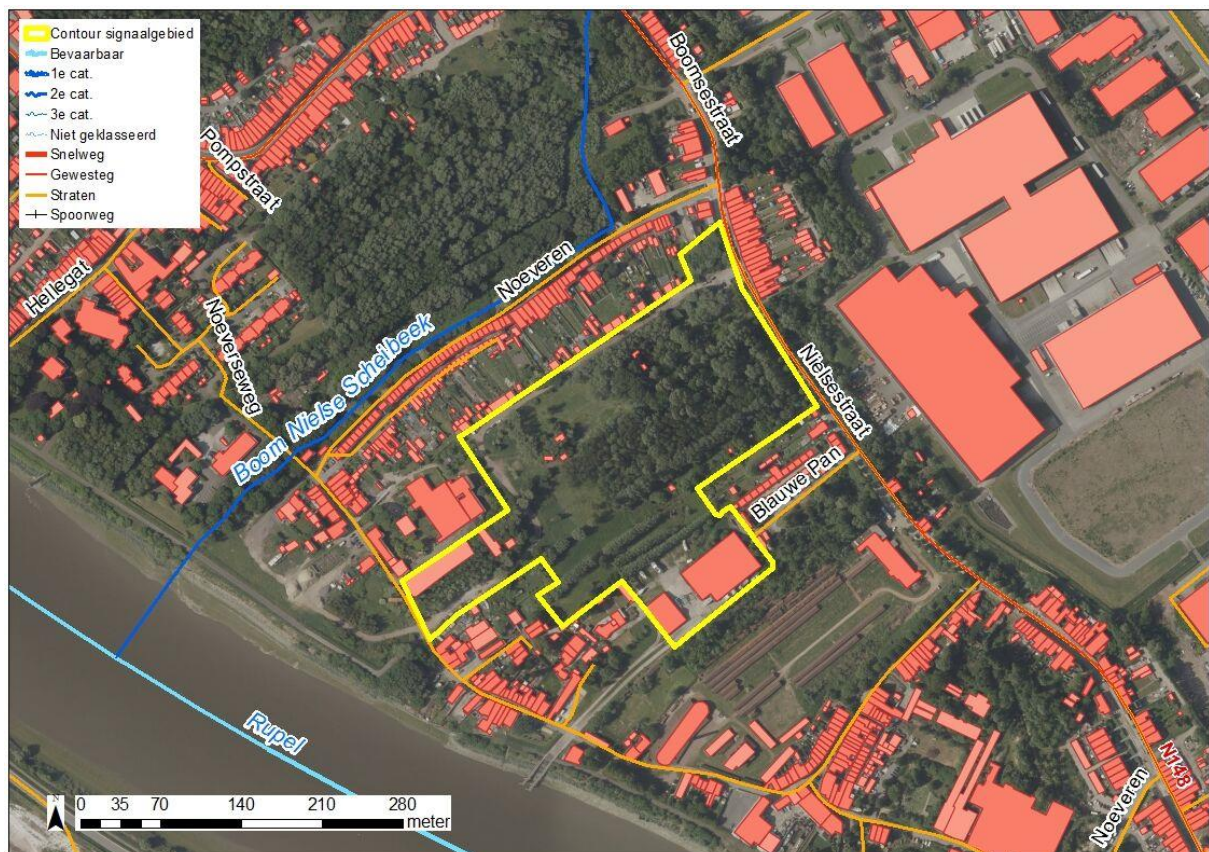
Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Boom
Provincie(s): Antwerpen
Ligging: Noeveren, Nielsestraat, Blauwe Pan
Bekken: Benedenscheldebekken
Betrokken waterlopen: Nielse en Boomse Beek
Oppervlakte: 6,18 ha

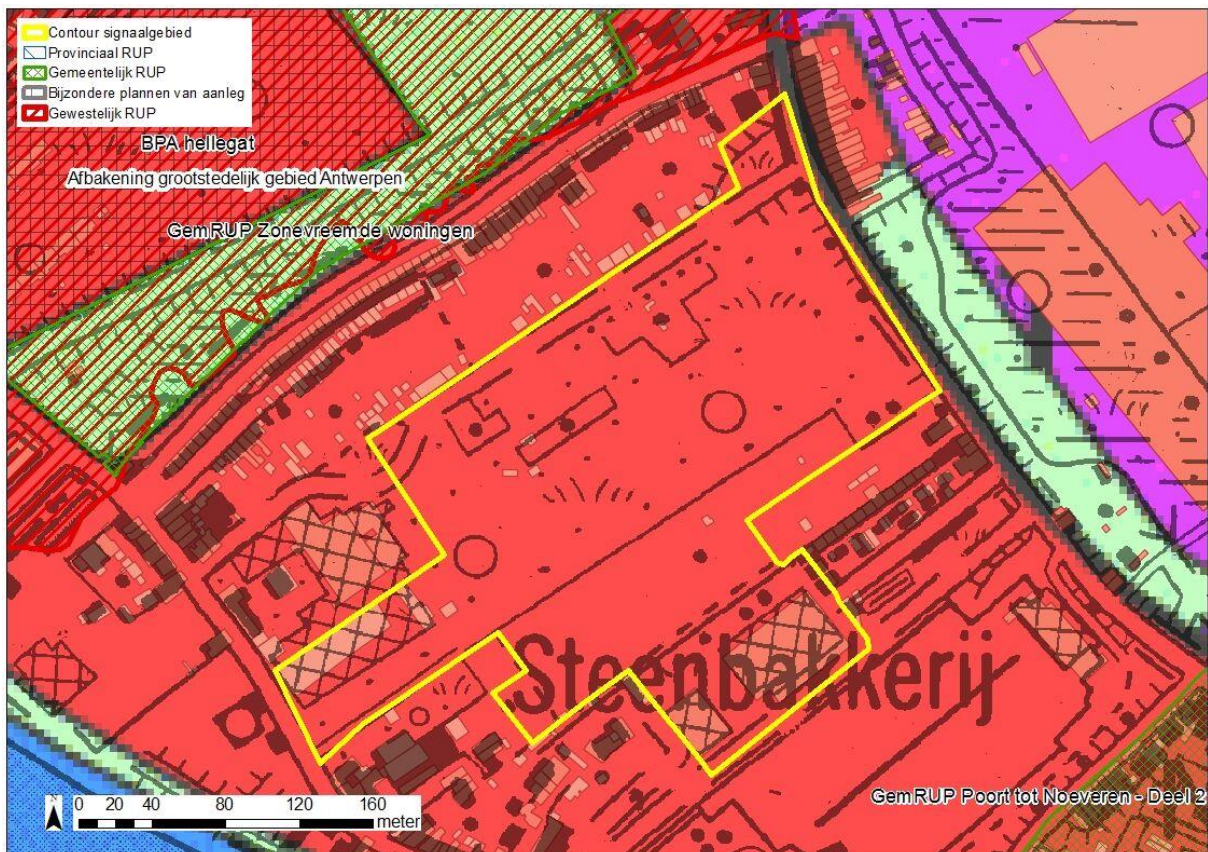
Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

Woongebied

Globale beschrijving:

Bos en weiland, oude kleiput, talud ten zuiden van de Nielsestraat.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootschalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 11/4/2014 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Benedenscheldebekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

Heeft belangrijke functie in het watersysteem door afvoerbepalingen omwille van getijdeafhankelijke Rupel

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkaarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkaarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkaarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

Omdat voor dit gebied het oppervlaktewatersysteem niet gemodelleerd is, ontbreekt hier de watergevaarkaart.

3.1.2 KLIMAATTOETS

De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

Vanuit de ORBP zijn er voor dit signaalgebied geen klimaat-scenarioberekeningen beschikbaar.

3.2 Bespreking watersysteem

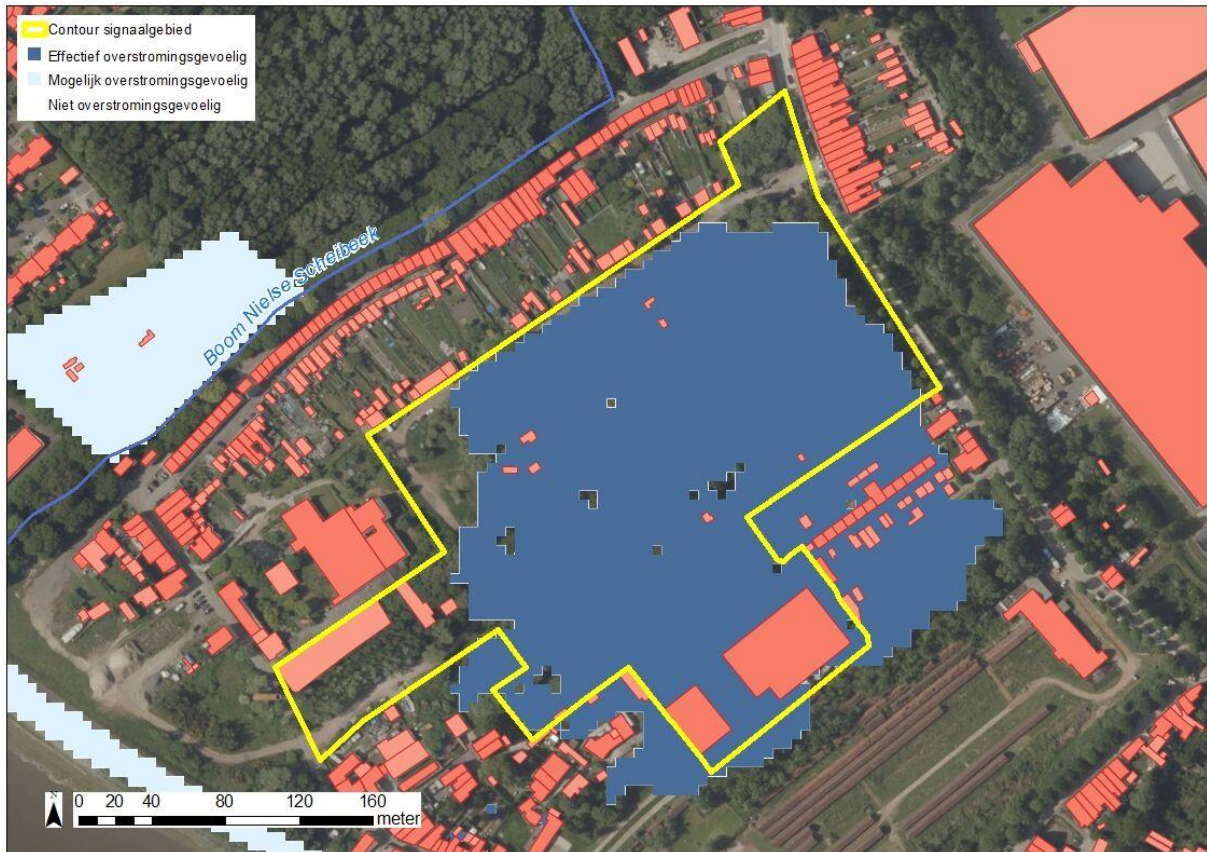
Het gebied is aangeduid als effectief overstromingsgebied. Omdat het gebied niet gemodelleerd is, zijn de watergevaarkaart en de klimaattoetskaarten niet beschikbaar.

Het gebied fungeert als bufferzone voor de aangrenzende woonwijk wanneer niet naar Rupel kan afgevoerd worden (tijafhankelijk)

In het gebied ligt een oude gemetselde 'riolering', in goede staat en met een groot buffervermogen. De terugslagklep op de uitwatering van deze riolering is gesloten bij hoog tij in de Rupel. Indien er binnen de periode dat die terugslagklep gesloten is een zware bui valt kan het buffervermogen van de 'riolering' volledig benut zijn en vult een groot deel van het signaalgebied zich met hemelwater, ook vanuit een deel van de hoger gesitueerde omgeving, de randen van het gebied.

In de omgeving van Noeveren werden in de voorbije jaren rioleringswerken fasen 1 en 2 uitgevoerd. Deze hebben de druk op het gebied vermindert. Zo lang niet duidelijk is of/waar/hoe/met welk debiet de RWA's van mogelijke nieuwe rioleringsprojecten in het gebied functioneel kunnen zijn en welke waterlopen hun debiet kunnen ontvangen, kan er niet van uit gegaan worden dat de waterdruk door bijkomende RWA-assen opgevangen wordt.

² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden
^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

Bijna het volledige signaalgebied is aangeduid als effectief overstromingsgevoelig gebied.

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

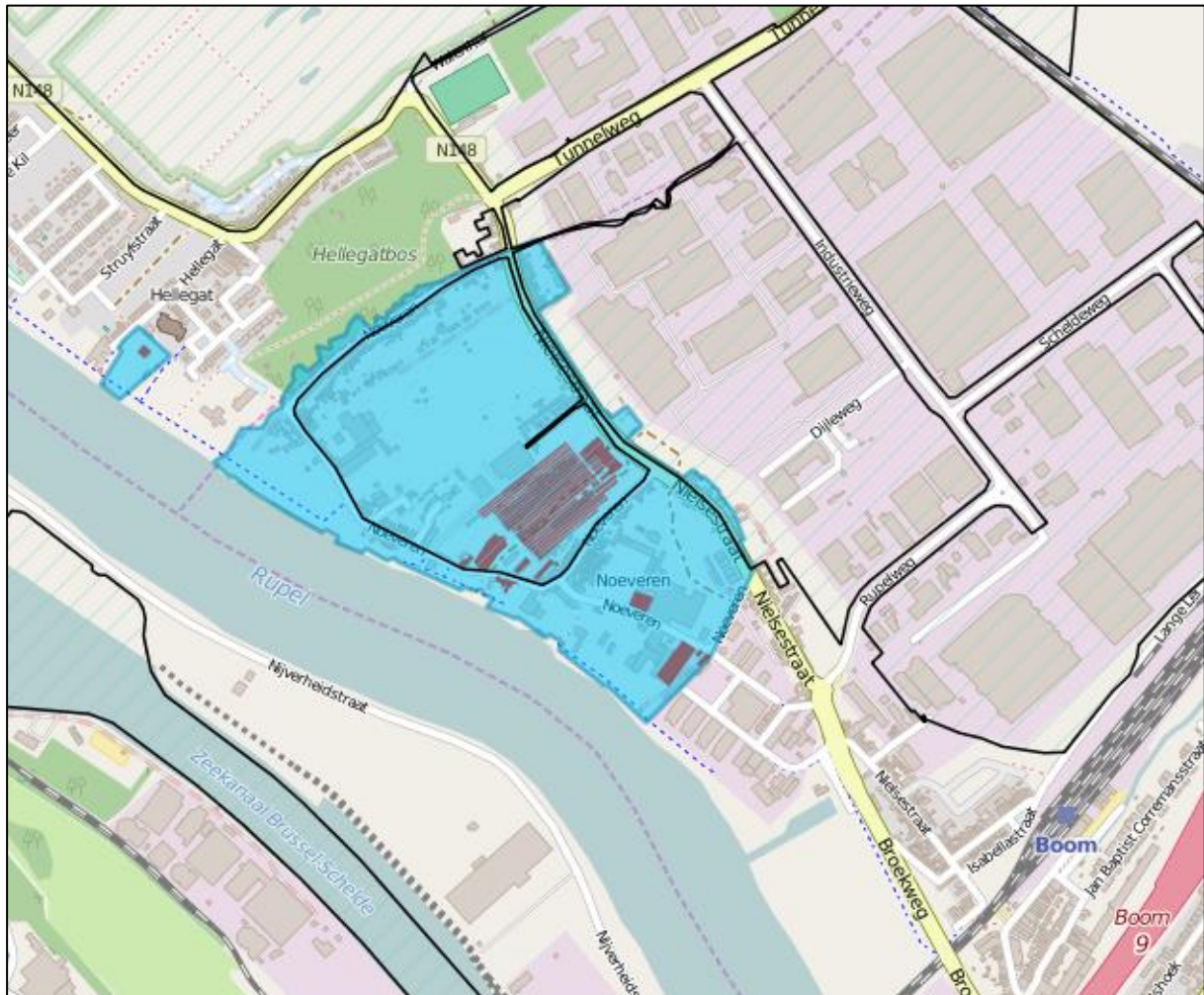
De visie van het bekkenspecifiek deel Benedenscheldebekken van het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde vermeldt voor de cluster Benedenvliet (incl. aandachtsgebied Benedenvliet en aandachtsgebied Zeeschelde III + Rupel) dat 'voor de waterloop in de onmiddellijke omgeving van dit signaalgebied, de Boom-Nielse Scheibeeek, een optimalisatie van de huidige hydrologische situatie wordt vooropgesteld. Bij de aanleg van de verbinding N171-N1 wordt het opwaartse deel van de Boom-Nielse Scheibeeek gesifoneerd onder de A12 en opnieuw verbonden met haar afwaartse deel. Hierdoor wordt een belangrijke verdunning van de RWZI Niel gehaald. Ook het afstroomgebied ten westen van de A12 wordt geoptimaliseerd. Het water van de kleiputten wordt afgekoppeld van de RWZI Niel.' Dit betekent dat de Boom-Nielse Scheibeeek recent veel meer debiet (het afgekoppelde debiet van de verdunning van het rioleringswater van een groot gebied) moet verwerken.

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

Het bindend gedeelte van het GRS Boom selecteert de open ruimte in Noeveren die staat aangeduid als beschermd dorpsgezicht, als stedelijk groengebied. Het beschermd dorpsgezicht 'wijk Noeveren'(blauwe zone op onderstaande kaart) wordt begrensd door de Nielsestraat, een deel van Noeveren (vroeger Noeverseweg en Bassinlei) en de Rupel. Voor dit dorpsgezicht werd een oriënteringsnota in het verleden opgemaakt waar bouwaanvragen en opties voor de wijk naast het beschermingsbesluit dienen aan getoetst te worden. Verder wordt de zone tussen de Rupel en de as Nielsestraat – Kapelstraat aangeduid als een historisch woon- en werkgebied waarbij de nodige buffers dienen worden aangelegd. Het beschermingsbesluit van het dorpsgezicht voorziet het behoud

van de groene zone tussen de Blauwe Pan en Noeveren (vroeger Bassinlei). Een beperkte inplanting van nieuwbouw is hier enkel mogelijk mits de nieuwbouw wordt ingeplant in het verlengde van de Blauwe Pan en het gedeelte van de Nielsestraat tussen de Blauwe Pan en Noeveren (Bassinlei ook bekend als de Averechtse root dit is het gedeelte van de straat Noeveren aan de westzijde van het signaalgebied) en terrasvormig naar de open ruimte wordt opgebouwd. Verder is er volgens het beschermd dorpsgezicht geen enkele bebouwing mogelijk.

Overeenkomstig het GRS en het beschermingsbesluit wenst de gemeente vanuit het dorpsgezicht het centrale deel van de site te behouden als groene open ruimte (vb. wadi-park) waarbij de randen bebouwd kunnen worden en waarbij voldoende buffering wordt gecreëerd.

Boom is geselecteerd als kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau. Het beleid in kleinstedelijke gebieden is erop gericht de bestaande stedelijke morfologische structuur en het stedelijk functioneren opnieuw voldoende economische, sociale en ruimtelijke draagkracht te geven. Dit is slechts mogelijk door enerzijds een doorgedreven kernversterkend gebied met alle prioriteit naar inbreiding en de valorisatie van de bestaande stedelijke potenties (bestaande natuurelementen, het historisch karakter, de sterke stedelijke voorzieningen) en anderzijds door een complementair beleid in de aangrenzende goed uitgeruste kernen van het buitengebied. Veel aandacht moet gaan naar de kwalitatieve verbetering van het woningpatrimonium, de stedelijke voorzieningen en de stedelijke economische structuur veeleer dan naar een ruimtelijke ontwikkeling met alleen een kwantitatieve uitbreiding die opnieuw de stedelijke kern beconcurrereert.

De provincie heeft met de opmaak van het kaderplan 'kleinstedelijk gebied en ontginningsgebied Boom-Rumst' een concrete visie opgemaakt voor het kleinstedelijk gebied Boom-Rumst. Het signaalgebied Noeveren is gelegen binnen de afbakening van het kleinstedelijk gebied Boom-Rumst.

In het kaderplan worden een aantal voorstellen gedaan naar herontwikkeling/herwaardering aan de zone te Noeveren.

De provincie is momenteel bezig de afbakeningslijn verordenend vast te leggen.

4.3 Lopende initiatieven:

Boom is bezig aan een sanering van de afvoer van afvalwater met o.a. de aanleg gescheiden stelsel en pompen voor RWA en DWA om de wateroverlast in de omgeving Noeveren op te lossen.

De gemeente Boom wenst aan Noeveren een nieuwe dynamiek te geven door mogelijkheden voor residentieel wonen langs het water (site Lauwers) en bedrijfsontwikkeling in de omgeving van Scherpenhoek te bieden. Een belangrijk deel van het signaalgebied behoort tot het Beschermd dorpsgezicht Wijk Noeveren. Bij het concretiseren van de visie over het signaalgebied zal de gemeente Boom volgende aspecten bewaken:

- Waterafvoer: aandacht voor het risico voor wateroverlast en rekening houden met beperkte afvoercapaciteit van de waterlopen in de omgeving die, omdat ze uitwateren in een tijgevoelige rivier (de Rupel), ook de nodige buffercapaciteit moeten hebben;
- Afvoer afvalwater en afstromend hemelwater: uitbouw gescheiden stelsel met bij de RWA de nodige buffering en een afvoer in overeenstemming met de capaciteit van de ontvangende waterlopen;
- Mobiliteit;
- Erfgoedkundig patrimonium en Beschermd dorpsgezicht;
- Milieuhygiëne: het signaalgebied is een Brownfield.

Het deel van het gebied dat eigendom is van WenZ (bijna het volledige deel ten westen van de Blauwe Pan) wordt in erfpacht gegeven aan een ontwikkelaar. Een mogelijke ontwikkeling moet voldoen aan de wettelijke verplichtingen (o.a. randvoorwaarden vanuit het Beschermd dorpsgezicht, bodemsanering). In het centrale deel wordt geen bebouwing toegelaten. In het kader van deze ontwikkeling zullen vanuit de sanering ook de nodige werken worden uitgevoerd om te voldoen aan alle wettelijke en reglementaire normen inzake veiligheid en hygiëne.

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

Voor de opmaak van de startbeslissing voor het signaalgebied Boom-Noeveren vond overleg plaats

- op 21/01/2016. Aan dit overleg namen deel: Kris Van Hoeck (schepen Boom), Dany Bosteels (schepen Boom), Jean Loopmans (technische dienst Boom), Kathleen Van Dorslaer (DIW provincie Antwerpen), Lieselotte Van Egdome (W&Z), Ben De Bruyn (Provincie Antwerpen/ruimtelijke planning), Pamela Piters (GSA Boom), Heidi Nuyts (Milieudienst Boom), Ellen Van de Water (Ruimte Vlaanderen), Guido Janssen (bekkensecretariaat).;
- op 20/04/2016. Aan dit overleg namen deel: Kris Van Hoeck (schepen Boom), Dany Bosteels (schepen Boom), Francisco Sanchez (schepen Boom), Lieselotte Van Egdome (W&Z), Pamela Piters (GSA Boom), Heidi Nuyts (Milieudienst Boom), Ellen Van de Water (Ruimte Vlaanderen), Sofie Van Daele (Aquafin), Guido Janssen (bekkensecretariaat);

Op 9/05/2016 heeft het college van burgemeester en schepenen zijn goedkeuring gehecht aan de ontwerp-startbeslissing.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

B: maatregelen met behoud van bestemming: Eventuele bebouwing in het signaalgebied is beperkt tot de mogelijkheden voorzien in het Beschermd dorpsgezicht wijk Noeveren.

Daarenboven moet bebouwing overstromingsvrij gebeuren met behoud van de actuele bergingscapaciteit in het gebied. Vooraleer of minstens gelijktijdig met eventuele inrichting van het gebied, waar grondverzet aan verbonden is, moet per project lokaal verlies aan waterbergingscapaciteit gecompenseerd worden. De initiatiefnemer moet bovendien cijfermatig aantonen dat de uitgevoerde werken binnen het gebied geen verlies aan waterbergingscapaciteit zullen veroorzaken.

Omdat aan bijkomende bebouwing /verharding extra afstromend water wordt gegenereerd en de waterlopen in de omgeving een beperkte afvoercapaciteit hebben moet elk project in het gebied kunnen aangeven waar de nodige extra waterbuffering gesitueerd zal worden.

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Voor dit signaalgebied geldt ontwikkelingsperspectief B: maatregelen met behoud van bestemming. Eventuele bebouwing in het signaalgebied is beperkt tot de mogelijkheden voorzien in het Beschermd Dorpsgezicht Noeveren (zoals beschreven wordt in het beschermingsbesluit en de oriëntatienota over het Beschermd Dorpsgezicht Noeveren die als bijlage aan de ontwerp-startbeslissing gehecht werden). Daarenboven moet bebouwing overstromingsvrij gebeuren met behoud van de actuele bergingscapaciteit in het gebied. Vooraleer of minstens gelijktijdig met eventuele inrichting van het gebied, waar grondverzet aan verbonden is, moet per project lokaal verlies aan waterbergingscapaciteit gecompenseerd worden. De initiatiefnemer moet bovendien cijfermatig aantonen dat de uitgevoerde werken binnen het gebied geen verlies aan waterbergingscapaciteit zullen veroorzaken.

Omdat bij bijkomende bebouwing/verharding extra afstromend water wordt gegenereerd en de waterlopen in de omgeving een beperkte afvoercapaciteit hebben, moet elk project in het gebied kunnen aangeven waar de nodige extra waterbuffering gesitueerd zal worden.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.